

Na temelju članka 115. Statuta općine Posušje („Službeni glasnik općine Posušje“, broj: 1/08, 8/08, 2/10 i 1/17), a u skladu sa člankom 15. Zakona o proračunima u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj: 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/18, 11/19, 99/19 i 25a/22) i člankom 16. Zakona o proračunima u Županiji Zapadnohercegovačkoj („Narodne novine ŽZH“, broj: 30/20), načelnik općine Posušje donosi

ODLUKU
O USVAJANJU DOKUMENTA
OKVIRNOG PRORAČUNA
OPĆINE POSUŠJE
ZA PERIOD 2025.-2027. GODINE

Član 1.

Usvaja se Dokument okvirnog proračuna

općine Posušje za period 2025.-2027. godine.

Član 2.

Dokument okvirnog proračuna općine Posušje za period 2025.-2027. godine čini sastavni dio ove Odluke.

Član 3.

Odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se na web stranici Općine Posušje i u „Službenom glasniku općine Posušje“.

Bosna i Hercegovina
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
ŽUPANIJA ZAPADNOHERCEGOVAČKA
OPĆINA POSUŠJE
OPĆINSKI NAČELNIK

Broj: 01-1415/24

Posušje, 30.10.2024. godine

OPĆINSKI NAČELNIK

Ante Begić, v.r.

**DOKUMENT OKVIRNOG PRORAČUNA
OPĆINE POSUŠJE ZA RAZDOBLJE 2025.-2027.**

Posušje, listopad 2024.g.

SADRŽAJ

1. Uvod.....	611
2. Srednjoročne makroekonomske pretpostavke i prognoze.....	612
2.1. Strateški ciljevi ekonomske i fiskalne politike.....	612
2.2. Makroekonomski pokazatelji.....	614
2.3. Pokazatelji ekonomske i fiskalne politike.....	615
2.4. Pretpostavke društvenog i gospodarskog razvitka za trogodišnji period.....	619
3. Srednjoročni okvir proračunskih prihoda za period 2025. – 2027.....	622
4. Srednjoročni okvir proračunskih rashoda za period 2025. – 2027.....	625
5. Zaključak.....	627

Na temelju članka 65. Zakona o organizaciji tijela uprave u Županiji Zapadnohercegovačkoj („Narodne novine ŽZH“, broj: 9/06 i 6/20) i članka 115. Statuta općine Posušje („Službeni glasnik općine Posušje“, broj: 1/08, 8/08, 2/10 i 1/17), a u skladu sa člancima 15., 16., 17. i 18. Zakona o proračunima u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/18, 11/19, 99/19 i 25a/22) i člankom 16. Zakona o proračunima u Županiji Zapadnohercegovačkoj („Narodne novine ŽZH“, broj: 30/20), načelnik općine Posušje donosi:

DOKUMENT OKVIRNOG PRORAČUNA OPĆINE POSUŠJE ZA RAZDOBLJE 2025.-2027.

1. Uvod

Na osnovu Dokumenta okvirnog proračuna (u daljnjem tekstu: DOP) temelji se priprema i izrada proračuna a definira se kao akt koji sadrži makroekonomske projekcije i prognoze proračunskih sredstava i izdataka za slijedeće tri godine, u skladu sa Zakonom o proračunima u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj: 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/18, 11/19, 99/19 i 25a/22) i Zakonom o proračunima u Županiji Zapadnohercegovačkoj ("Narodne novine ŽZH", broj: 30/20).

Sukladno članku 16. Zakona o proračunima u FBiH, trogodišnje planiranje proračuna je zakonska obveza za sve korisnike proračunskih sredstava, čime je izrada DOP-a obvezna na svim nivoima vlasti a temelji se na procjeni gospodarskog razvitka, razvitka socijalnog sektora, makroekonomskih pokazatelja i prognozi prihoda i rashoda, a što je utvrđeno u dokumentu Ekonomske politike Federacije.

DOP općine Posušje za razdoblje 2025.-2027.g. na temelju srednjoročnih makroekonomskih prognoza ima za cilj razviti bolji strateški temelj za pripremu proračuna i predstavlja preliminarni okvirni nacrt proračuna za 2025. godinu, te iskazuje predviđanja za 2026.-2027.g.

Na temelju članka 17. Zakona o proračunima u FBiH, Vlada FBiH na prijedlog Federalnog ministarstva financija donosi „*Smjernice ekonomske i fiskalne politike za trogodišnje razdoblje*“. Ovim dokumentom određuju se pravac i osnovni ciljevi ekonomske i fiskalne politike, visina financijskih planova korisnika budžetskih sredstava, a navedene smjernice predstavljaju i temelj za izradu operativnih planova nižih nivoa vlasti u FBiH, uključujući i planove na županijskom (kantonalnom) i gradskom, odnosno općinskom nivou.

Na 35. sjednici Vlade FBiH održanoj 05.06.2024.g., a na prijedlog Federalnog ministarstva financija, usvojene su „*Smjernice ekonomske i fiskalne politike Federacije BiH za period od 2025. do 2027. godine*“.

Okvir za njihovu izradu predstavljala je Strategija razvoja FBiH 2021.-2027., koja je integralni multisektorski dokument i odražava prioritete utvrđene u procesu evropskih integracija (Ekonomske investicioni plan za Zapadni Balkan, Zelena agenda za Zapadni Balkan, EU digitalna strategija).

Kako je glavni preduvjet za pristupanje zemlje u EU upravo implementacija strukturnih reformi, u svrhu njihove provedbe, jačanja gospodarstva i ostvarivanja potencijalnog rasta definiraju se strateški ciljevi ekonomske i fiskalne politike Federacije, kao i makroekonomske projekcije budućeg stanja gospodarstva na temelju osnovnih makroekonomskih pokazatelja. Stoga je vrlo važno pratiti srednjoročne makroekonomske pretpostavke i prognoze te ih uzeti u obzir prilikom izrade proračunskih okvira kroz trogodišnji period.

2. Srednjoročne makroekonomske pretpostavke i prognoze

Srednjoročne makroekonomske pretpostavke i prognoze u ovom dokumentu obuhvaćaju analizu makroekonomskih kretanja u BiH prema podacima koji su u objavljeni u:

- „*Strategija razvoja općine Posušje 2021.-2027.*“
(Općina Posušje, lipanj 2021.g.);
- „*Smjernice ekonomske i fiskalne politike ŽZH 2025.-2027.*“
(Ministarstvo financija ŽZH, svibanj 2024.g.);
- „*Smjernice ekonomske i fiskalne politike FBiH za period od 2025. do 2027.g.*“
(Federalno ministarstvo financija, svibanj 2024.g.);
- „*Informacije o perspektivama za Bosnu i Hercegovinu 2023.-2026.godine*“
(Direkcija za ekonomsko planiranje -DEP, svibanj 2023.g.);
- „*OMA Bilten br.227/228*“
(Odjeljenje za makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za indirektno oporezivanje, svibanj/lipanj 2024.g.).

Makroekonomska prognoza rasta i razvoja svakog gospodarstva oslanja se na prethodne podatke i makroekonomske pokazatelje iz ranijeg perioda. Analizira se trenutno stanje gospodarstva te projekcije njegova rasta, uzimajući u obzir i prethodno postavljenu strategiju razvoja. Strateški ciljevi predstavljaju prvu transformaciju vizije razvoja i vremenski se definiraju kao dugoročni ciljevi koji se međusobno dopunjuju, što se može uočiti i kroz usporedbu pregleda strateških ciljeva na federalnoj, županijskoj i općinskoj (gradskoj) razini.

2.1. Strateški ciljevi ekonomske i fiskalne politike

Strategijom razvoja Federacije Bosne i Hercegovine 2021.-2027.g. predočeni su razvojni ciljevi uz adekvatne prioritete za svaki od 4 postavljena dugoročna primarna i strateška cilja FBiH:

- 1) Ubrzan ekonomski razvoj,
- 2) Prosperitetan i inkluzivni društveni razvoj,
- 3) Resursno efikasan i održiv razvoj,
- 4) Efikasan, transparentan i odgovoran javni sektor.

Strateškim ciljevima ekonomske i fiskalne politike Županije Zapadnohercegovačke teži se dodatno poboljšati poslovno okruženje i stvoriti ozračje za razvoj poduzetništva i daljnji gospodarski razvoj županije, a definirani su kao:

- 1) *Strateški cilj 1: Ekonomski razvijena županija*
(u kojoj će se reflektirati održiv i stabilan ekonomski rast županije)
- 2) *Strateški cilj 2: Društveno odgovorna županija*
(u kojoj će se razvijati usluge i stvarati ozračje za povećanje kvalitete života i osiguravanje lakšeg života stanovništvu županije)
- 3) *Strateški cilj 3: Učinkovito organizirana županija*
(u kojoj će se uspostavljanjem adekvatnog sustava omogućiti održivo upravljanje javnim resursima i javnim uslugama tj. doprinijeti održivom razvoju županije)

Tijekom pripreme „Strategije razvoja općine Posušje 2021.-2027.“ uzeti su u razmatranje strateški pravci, prioriteti i mjere Strategije razvoja Federacije BiH za razdoblje 2021-2027. godine kao i strateški pravci, prioriteti i mjere iz Strategije razvoja Županije Zapadnohercegovačke za razdoblje 2021.-2027. godine.

Strategija razvoja općine Posušje za razdoblje od 2021. do 2027. godine prezentirana je putem procesa javnih konzultacija višim razinama vlasti i usvojena je od strane Općinskog vijeća dana 10.06.2021.g. Kroz navedenu strategiju definirana su tri strateška cilja općine Posušje za sedmogodišnje razdoblje, i to kao slijedeći:

- 1) Razvijeno poslovno okruženje i konkurentno lokalno gospodarstvo
- 2) Razvijena društvena infrastruktura i sadržaji, socijalne i ostale javne usluge
- 3) Izgrađena komunalna infrastruktura uz zaštićen okoliš

Strateški cilj 1: Razvijeno poslovno okruženje i konkurentno lokalno gospodarstvo

Ovaj strateški cilj se izravno oslanja na prva dva pravca razvoja i to „Korištenje prirodnih resursa za razvoj specifičnih grana gospodarstva“ i „Usmjeravanje i podrška razvoja proizvodnog gospodarstva s većom dodanom vrijednošću“.

Ostvarenje ovog strateškog cilja manifestira se kroz povećanje zaposlenih i smanjenje nezaposlenih, povećanje visine poreznih prihoda, te povećanje broja registriranih obrta i osnovanih poduzeća.

STRATEŠKI CILJ 1:	Indikator (utjecaji)	Polazna vrijednost (2019.)	Ciljna vrijednost (2027.)
Razvijeno poslovno okruženje i konkurentno lokalno gospodarstvo	Broj zaposlenih /Broj nezaposlenih	3.721/2.296	4.465/2.562
	Visina poreznih prihoda	2.548.000	2.800.000
	Broj obrta/broj aktivnih poduzeća	412/285	453/299

[Izvor: „Strategija razvoja općine Posušje 2021.-2027.“]

Strateški cilj 2: Razvijena društvena infrastruktura i sadržaji, socijalne i ostale javne usluge

Ovaj se strateški cilj oslanja na pravac razvoja „Podizanje kvalitete javnih usluga, socijalne i zdravstvene zaštite razvoj komunalne infrastrukture i očuvanje okoliša kako bi se stvorili uvjeti za bolju kvalitetu života“ i „Ulaganje u razvoj ljudskih resursa“.

Ostvarenje ovog strateškog cilja manifestira se kroz povećanje broja upisanih učenika u osnovnim školama, broj aktivnih članova kulturnih institucija i bolji pristup socijalnim uslugama za ranjive skupine stanovništva.

STRATEŠKI CILJ 2:	Indikator (utjecaji)	Polazna vrijednost (2019.)	Ciljna vrijednost (2027.)
Razvijena društvena infrastruktura i sadržaji, socijalne i ostale javne usluge	Indeks razvijenosti općine	0,96	1,06
	Migracijski saldo općine	-16	0
	Ocjena zadovoljstva korisnika javnim uslugama općine	Anketa ne postoji	80%

[Izvor: „Strategija razvoja općine Posušje 2021.-2027.“]

Strateški cilj 3: Izgrađena komunalna infrastruktura uz zaštićen okoliš

Ovaj strateški cilj se oslanja na pravac razvoja „Podizanje kvalitete javnih usluga, socijalne i zdravstvene zaštite razvoj komunalne infrastrukture i očuvanje okoliša kako bi se stvorili uvjeti za bolju kvalitetu života“, a ostvarenje ovog strateškog cilja manifestira se kroz generiranje prihoda Općine, pristup stanovništvu vodoopskrbi, smanjenje divljih deponija i smanjenje trenda iseljavanja stanovništva.

STRATEŠKI CILJ 3:	Indikator (utjecaji)	Polazna vrijednost (2019.)	Ciljna vrijednost (2027.)
Izgrađena komunalna infrastruktura uz zaštićen okoliš	Postotak stanovništva koje ima riješeno pitanje vodoopskrbe	85%	95%
	Broj divljih deponija	15	12
	Broj stanovnika koji pokriva kapacitet kanalizacijske mreže	0	10.000

[Izvor: „Strategija razvoja općine Posušje 2021.-2027.“]

Za ostvarenje strateških ciljeva definiraju se adekvatni prioriteti koji predstavljaju ključna polja i smjerove djelovanja, zajedno s pripadajućim mjerama za realizaciju svakog pojedinačnog prioriteta. Usuglašavanjem navedenih prioriteta određuje se indikativni financijski okvir unutar jednogodišnjeg ili višegodišnjeg izvora financiranja, ovisno o strukturi financiranja (u %) proračunskih sredstava i ostalih potencijalnih donacija, transfera i grantova.

2.2. Makroekonomski pokazatelji

Prema projekcijama DEP-a u periodu 2023.-2026.g., kretanje eksternih dinamika (svjetske cijene, inflacija i ekonomski rast u EU) uz institucionalni kapacitet BiH u provedbi strukturnih reformi odrediti će kretanje ekonomskog rasta u periodu od 2023. do 2026.g.

Tablica 1): Projekcije najznačajnijih makroekonomskih indikatora FBIH (u %)				
INDIKATOR	2023.	2024.	2025.	2026.
BDP - realni rast	2,0 %	2,7 %	3,0 %	3,3 %
Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena	6,1 %	3,1 %	2,2 %	1,9 %
Realni rast finalne potrošnje	1,2 %	1,2 %	1,3 %	1,2 %
Realni rast investicija	4,0 %	3,6 %	5,7 %	6,3 %
Realni rast industrijske proizvodnje u BiH	2,2 %	3,6 %	4,2 %	4,8 %
Stopa rasta broja zaposlenih osoba	1,7 %	1,7 %	1,8 %	1,9 %
Stopa rasta prosječne neto plaće	3,9 %	3,9 %	3,2 %	3,6 %
Vanjskotrgovinska bilanca u % od BDP-a	-3,7%	-2,9 %	-2,2 %	-2,0 %
Realni rast DSU u % od BDP-a	1,8 %	1,9 %	1,9 %	2,2 %
Realni rast uvoza	4,7 %	5,7 %	5,7 %	5,9 %
Realni rast izvoza	6,6 %	8,3 %	8,5 %	8,1 %
Pokrivenost uvoza izvozom	79,2 %	81,5 %	84,1 %	86,3 %

[Izvor: „Informacije o perspektivama za Bosnu i Hercegovinu 2023.-2026. godine - DEP, svibanj 2023.g.]

Slijedom navedenog, u Bosni i Hercegovini može se očekivati *ekonomski rast BDP-a* sa prosječnom

stopom realnog rasta od oko 3% na godišnjem nivou (2023.g.: 2%, 2024.g.: 2,7%, 2025.g.: 3,0% i 2026.g.: 3,3%), iskazanom kroz povećanje privatne potrošnje i investicija.

Izrada projekcija *inflacije mjerene indeksom potrošačkih cijena* u Bosni i Hercegovini u periodu 2024.-2026. godine zasniva se na kretanju cijena energenata i hrane na svjetskom tržištu i projekcija inflacije u EU kao bitnih eksternih faktora.

Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u Bosni i Hercegovini u siječnju 2023.g. je iznosila 14,1%. Kao i 2022.g. najznačajniji rast cijena bio je u odjeljcima hrane i bezalkoholnih pića, prijevoza i stanovanja koji ujedno imaju najveći doprinos rastu ukupne inflacije (65%). Zbog toga kretanje cijena energenata i hrane značajno određuje ukupnu inflaciju. U 2025. godini se predviđa pad cijena sirove nafte od 5%, a inflacija u eurozoni bi mogla biti niža i iznositi 2,1%.

Uzimajući u obzir veliki utjecaj svjetskih cijena na domaću inflaciju može se pretpostaviti da će u periodu 2024. - 2026. godine doći do postepene stabilizacije cijena u Bosni i Hercegovini. Pored navedenih eksternih faktora, stabilne cijene komunalija (kao domaće komponente inflacije) imale bi pozitivan utjecaj na razvoj inflacije u promatranom periodu. Na osnovu navedenog, inflacija u Bosni i Hercegovini bi u 2025. godini mogla iznositi 2,2%, odnosno 1,9% u 2026. godini.

U periodu do 2026. godine, kako u Bosni i Hercegovini, tako i u svijetu očekuje se postepena stabilizacija ekonomskih prilika što će se odraziti i na *kretanje obima proizvodnje, zaposlenosti i izvoza*. U okviru industrijske proizvodnje će pored ekonomskih kretanja u vanjskom okruženju dosta zavisiti i od internih dinamika u Bosni i Hercegovini jer se tijekom promatranog perioda očekuje poboljšanje implementacije reformskih mjera na unaprjeđenju poslovnog okruženja koje provode nadležne institucije u Bosni i Hercegovini.

Poboljšanje poslovnog okruženja je preduvjet za povećanje investicijskih ulaganja (domaćih i inozemnih), veću iskorištenost postojećih i pokretanje novih kapaciteta, povećanje broja zaposlenih i jačanje konkurentne pozicije BiH proizvođača kako na domaćem, tako i na inozemnim tržištima. Samo pod uvjetom materijalizacije kako eksternih tako i internih pretpostavki, projekcija je DEP-a da bi Bosna i Hercegovina mogla ostvarivati prosječne godišnje stope rasta fizičkog obima industrijske proizvodnje od 2,2% do 4,8%.

Generalno, uz povoljniju poslovnu klimu, kako u Bosni i Hercegovini tako i u okruženju i zemljama EU, u periodu 2024. - 2026. godine očekuje se povećanje broja zaposlenih osoba oko 1,7% , uz uvećanje neto plaća od 3,2% do 3,9% kroz trogodišnji period.

2.3. Pokazatelji ekonomske i fiskalne politike

Ekonomska i fiskalna politika Vlade FBiH u srednjoročnom periodu povezane su sa strateškim pravcima usmjerenim ka postizanju fiskalne održivosti u skladu sa kriterijima EU. Fiskalna politika se oslanja na adekvatnu fiskalnu održivost - učinkovito upravljanje javnim prihodima u svrhu financiranja javnih rashoda s ciljem postizanja gospodarskog rasta.

Postizanje fiskalne održivosti podrazumijeva da država mora biti sposobna dugoročno održati svoju potrošnju, poreze i druge politike bez ugrožavanja solventnosti ili neplaćanja svojih obaveza. Jedan od načina osnaživanja fiskalne održivosti je postizanje fiskalne konsolidacije tj. smanjenje proračunskog deficita te uravnoteženje proračuna usklađivanjem prihoda i rashoda.

S obzirom na srednjoročne i dugoročne globalne makroekonomske efekte krize koja trenutno pogađa

europski prostor, Bosna i Hercegovina suočava se s velikim izazovima što može dodatno usporiti rast i povećati inflaciju, uključujući digitalizaciju, demografske promjene i reorganizaciju poslovanja.

Porezne politike u srednjoročnom periodu trebale bi promovirati održiv i inkluzivan rast, kako na nivou Federacije tako i u svim županijama i jedinicama lokalne uprave, s fokusom na:

- 1) zaštitu radnih mjesta,
- 2) povećanje učinkovitosti poslovnih subjekata,
- 3) i smanjenje ili ukidanje troškova, naknada i taksi koje opterećuju gospodarske aktivnosti.

Odgovornost je na svim proračunskim razinama, neophodno je biti spreman ublažiti štetne utjecaje na rast, zapošljavanje i socijalnu koheziju adekvatno ciljanim, privremenim i transparentnim fiskalnim i financijskim mjerama uz zadržavanje odgovarajućeg čvrstog fiskalnog stava u tekućoj godini i sljedećem periodu, kako bi se pomoglo u smanjenju trajne visoke inflacije i očuvanju fiskalne održivosti.

Prateći najnovije službene makroekonomske prognoze iz ožujka 2024. godine, preuzete od strane Direkcije za ekonomsko planiranje Bosne i Hercegovine, kao i pozitivne tekuće trendove naplate u prvom kvartalu 2024. godine, izvršeno je revidiranje projekcija prihoda za tekuću godinu i pripremljene su srednjoročne projekcije za period 2025.-2027. godina.

Tablica 2): Konsolidirane projekcije ukupnog okvira javnih prihoda u Federaciji BiH za 2024.g. i period 2025. – 2027. godina (u KM)				
VRSTA PRIHODA	PROJEKCIJA			
	2024.	2025.	2026.	2027.
I POREZNI PRIHODI	6.514.036.017	6.907.370.196	7.267.108.179	7.646.149.234
1. Prihodi od neizravnih poreza	4.986.555.700	5.276.569.900	5.520.910.800	5.771.819.450
1.1. Prihodi od neizravnih poreza iz raspodjele sa Jedinstvenog računa	3.830.339.099	4.265.294.539	4.625.425.713	4.933.366.158
1.2. Prihodi od neizravnih poreza za servisiranje vanjskog duga	914.301.901	762.616.961	639.392.687	574.502.092
1.3. Prihodi od namjenske cestarine za financiranje autocesta i cesta	240.914.700	247.658.400	255.092.400	262.951.200
1.4. Ostali neizravni porezi (naknadne uplate prema propisima koji više nisu u primjeni)	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
2. Prihodi od izravnih poreza	1.527.480.317	1.630.800.296	1.746.197.379	1.874.329.784
2.1. Porez na dobit	649.091.149	684.071.279	722.927.823	765.254.939
2.2. Porez na dohodak	738.703.473	802.464.558	874.012.648	954.360.986
2.3. Porez na imovinu	40.636.909	43.294.563	46.299.205	49.697.567
2.4. Porez na naslijeđe i dar	7.008.696	7.579.203	8.196.151	8.863.317
2.5. Porez na promet nepokretnosti	90.040.091	91.390.692	92.761.553	94.152.976
2.6. Ostali izravni porezi (naknadne uplate prema propisima koji više nisu u primjeni)	2.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000
II DOPRINOSI	5.417.335.276	5.841.035.361	6.303.591.945	6.808.444.713
1. Doprinosi za mirovinsko i invalidsko osiguranje	3.049.966.078	3.311.795.400	3.598.870.898	3.913.545.963
2. Doprinosi za zdravstveno osiguranje	2.122.432.054	2.270.672.617	2.431.495.452	2.605.916.843
3. Doprinosi za osiguranje od neuposlenosti	244.937.144	258.567.344	273.225.596	288.981.907
III NEPOREZNI PRIHODI	1.511.489.012	1.610.720.933	1.727.149.083	1.860.915.522
1. Pristojbe	158.993.311	168.583.662	179.353.891	191.335.097
2. Naknade i članarine	696.632.131	776.041.031	870.819.626	982.852.951
3. Novčane kazne	66.469.641	71.787.212	77.530.189	83.732.604
4. Ostali neporezni prihodi	589.393.929	594.309.028	599.445.377	602.994.869
UKUPNO (I + II + III):	13.442.860.306	14.359.126.490	15.297.849.207	16.315.509.470

[Izvor: FMF - „Smjernice ekonomske i fiskalne politike FBiH za period 2025.-2027.g.“]

Projekcije se temelje na postojećim poreznim politikama, a obuhvaćaju prihode proračuna svih nivoa vlasti u Federaciji BiH, prihode vanbudžetskih fondova, te javne prihode ostalih korisnika, koji ih naplaćuju. U projicirani okvir nisu uključena javna poduzeća, i sredstva iz primitaka.

Tako u 2024. godini, ukupno očekivano ukupno ostvarenje javnih prihoda u Federaciji BiH iznosi 13.442,9 mil. KM i u usporedbi sa ostvarenjem iz prethodne godine pretpostavlja rast od 7,9% ili za 916,3 mil. KM.

Prateći očekivani ekonomski rast na nivou Bosne i Hercegovine od prosječnih 2,9% na godišnjem nivou u razdoblju 2025. – 2027. godina, pretpostavlja se da će prosječna godišnja stopa rasta naplate ukupnih javnih prihoda u Federaciji BiH u navedenom srednjoročnom razdoblju (2025. – 2027. godina) iznositi 6,7%.

Indirektni porezi

Prateći plan ukupne naplate prihoda na Jedinstvenom računu, pretpostavljen od strane Odjeljenja za makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za neizravno oporezivanje (OMA), kao i projekciju kretanja koeficijenta učešća Federacije BiH u međuentitetskoj raspodjeli, predviđa se da će u 2025. godini ukupno doznačena sredstva od neizravnih poreza za Federaciju BiH biti veća za 5,9%, dok očekivana prosječna godišnja stopa rasta u 2026. i 2027. godini iznosi 4,7%.

Tablica 3): Prihodi od indirektnih poreza iz raspodjele sa Jedinstvenog računa (u KM)				
VRSTA PRIHODA	PROJEKCIJA			
	2023.	2024.	2025.	2026.
1.Prihodi od indirektnih poreza iz raspodjele sa Jedinstvenog računa	83.104.974	88.970.947	99.822.711	108.278.120
1.1.Kantonalni proračun	70.002.306	75.158.960	84.555.235	91.717.425
1.2.Općinski/gradski proračuni	13.102.668	13.811.987	15.267.476	16.560.695
1.2.1. Grude	2.177.884	2.284.480	2.525.216	2.739.112
1.2.2. Ljubuški	3.816.454	4.037.255	4.462.695	4.840.705
1.2.3. Posušje	3.153.364	3.310.796	3.659.684	3.969.674
1.2.4. Široki Brijeg	3.954.966	4.179.456	4.619.881	5.011.204

[Izvor: „Smjernice ekonomske i fiskalne politike ŽZH 2025. - 2027.“, svibanj 2024. – NAPOMENA: „Raspodjela prihoda za kantone i općine/gradove pojedinačno za 2023. godinu i period 2024 - 2026. godina urađena je u skladu sa metodologijom propisanom Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 22/06, 43/08, 22/09, 35/14, 94/15 i 17/22)]

Nakon odbitka planiranih sredstava namijenjenih otplati vanjskog duga u iznosu od 914,3 mil. KM, projekcija ukupnog raspoloživog dijela prihoda od neizravnih poreza za dalju raspodjelu korisnicima u Federaciji BiH, odnosno njihovu proračunsku potrošnju, iznosi 3.830,3 mil. KM i u odnosu na 2023. godinu veća je za 8,3% ili za približno 293 mil. KM.

U periodu 2025. – 2027. godina dospijeće obveza na ime otplate vanjskog duga opada iz godine u godinu po slijedećim stopama (2025: -16,6%; 2026: -16,2% i 2027: -10,1%).

Prateći isto, raspoloživi dio prihoda od neizravnih poreza, nakon odbitka sredstava namijenjenih otplati vanjskog duga, u 2025.; 2026. i 2027. godini pretpostavlja rast po stopama 11,7%; 8,4% i 6,7% respektivno.

Projekcija prihoda za trogodišnje razdoblje temelji se na projektiranim relevantnim makroekonomskim pokazateljima, povijesnoj sezonskoj shemi naplate i projekcijama pojedinih kategorija prihoda za prethodne godine.

Projektirane stope rasta prihoda od neizravnih poreza za 2025., 2026., i 2027. godinu iznose 3,7%, 4,2%, 4,1% respektivno.

Najveći generator apsolutnog rasta prihoda od neizravnih poreza u promatranom razdoblju je PDV s obzirom da prihodi od PDV-a generiraju više od 60% apsolutnog godišnjeg projektiranog rasta prihoda.

**Tablica 4): Projekcije prihoda od neizravnih poreza 2024. - 2027.g.
(travanj 2024.)**

Vrsta prihoda (neto)	u mil KM					Projektirana stopa rasta			
	Izvršenje	Projekcija							
	2023	2024	2025	2026	2027	2024	2025	2026	2027
PDV	5.586,6	6.146,9	6.366,9	6.622,6	6.886,6	10,0%	3,6%	4,0%	4,0%
Trošarine	1.604,0	1.782,3	1.846,5	1.916,4	1.988,4	11,1%	3,6%	3,8%	3,8%
Carine	506,7	542,3	575,4	623,2	669,9	7,0%	6,1%	8,3%	7,5%
Putarina	677,7	725,9	746,2	768,6	792,4	7,1%	2,8%	3,0%	3,1%
Ostalo	59,5	54,9	54,9	54,9	54,9	-7,7%	0,0%	0,0%	0,0%
UKUPNO	8.434,5	9.252,3	9.589,9	9.985,6	10.392,2	9,7%	3,6%	4,1%	4,1%
Namjenska putarina *)	-423,5	-453,7	-466,4	-480,4	-495,2	7,1%	2,8%	3,0%	3,1%
SREDSTVA RASPODJELU ZA	8.011,0	8.798,6	9.123,5	9.505,3	9.897,0	9,8%	3,7%	4,2%	4,1%

Napomena:

*) Namjenska putarina je do 1.2.2018. iznosila 0,10 KM/litar derivata nafte, namijenjena u cijelosti za izgradnju autoputeva, a od 1.2.2018. 0,25 KM/litar derivata nafte, za izgradnju autoputeva (0,20 KM/litri) i izgradnju i rekonstrukciju ostalih puteva (0,05 KM/litri).

Kategorija „Ostalo“ uključuje ostale prihode koji se prikupljaju na JR UNO (prihodi od terminala, zakupina i sl.) te neusklađene prihode (prihodi koji ostanu neusklađeni nakon konačnog usklađivanja naplate prihoda sa prijavama i deklaracijama u IT sustavu UNO).

[„OMA Bilten br.227/228 - Odjeljenje za makroekonomsku analizu Upravnog odbora
Uprave za indirektno oporezivanje, svibanj/lipanj 2024.g.]

Projekcije prihoda od neizravnih poreza temeljene su na srednjoročnom Planu naplate ukupnih prihoda na jedinstvenom računu, preuzetom od strane Odjeljenja za makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za neizravno oporezivanje (OMA) u listopadu 2023. godine.

Nadalje, temeljem srednjoročnih prognoza kretanja krajnje potrošnje izvršena je procjena učešća FBiH u međuentitetskoj raspodjeli, dok je projekcija raspoloživog dijela ovih prihoda za raspodjelu korisnicima u FBiH, po godinama, zasnovana na Planu otplate vanjskog duga 2023.-2026.g.

Namjenska cestarina za izgradnju autocesta i izgradnju i rekonstrukciju drugih cesta

Prateći ukupan plan, također preuzet od strane OMA-e, očekivani nivo naplate prihoda od namjenske putarine za Federaciju BiH u 2024. godini iznosi 240,9 mil. KM i veći je za 7,1% ili za nešto više od 16 mil. KM u odnosu na ostvarenje iz 2023. godine.

U razdoblju 2025. – 2027. godina očekuje se stabilan rast naplate ovih prihoda prema prosječnoj godišnjoj stopi od 3 %.

Prihodi po osnovu poreza na dohodak

Imajući u vidu da je u 2022. i 2023. godini rast prosječne plaće u velikoj mjeri bio vezan za usklađivanja sa inflatornim šokovima, što je na strani naplate prihoda od poreza na dohodak i prihoda od obveznih socijalnih doprinosa rezultiralo dvoznamenkastim stopama rasta, projekcija navedenih kategorija za 2024. godinu, uzimajući u obzir očekivanu stabilizaciju inflacije, pretpostavlja skromniji rast.

Tako, očekivani nivo naplate prihoda po osnovu poreza na dohodak u 2024.g. iznosi 738,7 mil. KM sa rastom od 7,% ili za 54,2 mil. KM u odnosu na ostvarenu naplatu u prethodnoj godini.

Prateći makroekonomske prognoze sa kojima je u korelaciji, očekivane stope rasta prihoda po osnovu poreza na dohodak iznose 8,6% (2025.), 8,9% (2026.g.) i 9,2% (2027.g.).

Porezi na posjedovanje i prometovanje imovinom

S obzirom da ovi prihodi uključuju tri različite kategorije: porez na imovinu, porez na poklon i naslijeđe i porez na promet nepokretnosti, te da je naplata istih trenutno regulirana županijskim zakonima i propisima jedinica lokalne samouprave, teško je uspostaviti potpunost usporedivost trendova kretanja.

Bazirajući se na pojedinačnim projekcijama svake od navedenih kategorija, zasnovanim prvenstveno na tekućem trendu naplate, projicirana stopa rasta ukupnih prihoda po osnovu poreza na posjedovanje i prometovanje imovinom u 2024. godini ima negativan trend i pretpostavlja ukupan pad za 1,9% kao rezultat značajnog smanjenja naplate prihoda po osnovu poreza na promet nepokretnosti u prvom kvartalu 2024. godine. Krajnje oprezno, pretpostavlja se prosječna godišnja stopa rasta ovih prihoda tijekom razdoblja 2025. – 2027. godina od 3,5%.

Neporezni prihodi

Pretpostavljeni iznos naplate ukupnih neporeznih prihoda u Federaciji BiH, u 2024. godini iznosi 1.2511,5 mil. KM sa stopom rasta od 12,7% ili za 170,4 mil. KM. Visok nivo rasta prvenstveno je vezan za očekivanja po pitanju naplate prihoda od krajnjih korisnika za povrate anuiteta po otplaćenim kreditima.

Treba ipak uzeti u obzir da ukupni neporezni prihodi uključuju širok spektar prilično varijabilnih prihoda, bez kontinuiranog obrasca kretanja.

Zasnovane na prognozama makroekonomskih kretanja, za kategorije neporeznih prihoda koje imaju korelaciju sa istim, te nadalje, kako je već istaknuto, bazirane na planu naplate prihoda od krajnjih korisnika za povrate anuiteta po otplaćenim kreditima, koji uzimaju značajno učešće u ukupnim neporeznim prihodima, projicirane srednjoročne stope kretanja iznose 6,6% (2025.), 7,2% (2026.g.) i 7,7% (2027.g.).

2.4. Pretpostavke društvenog i gospodarskog razvitka za trogodišnji period

Srednjoročne projekcije javnih prihoda u Federaciji BiH prate makroekonomska očekivanja u kretanju onih agregata sa kojim su u značajnoj korelaciji, a svaki drugačiji ishod može narušiti i nivo realizacije istih. Imajući u vidu na trenutno puno jači utjecaj vanjskih rizika na krajnji ishod makroekonomskih prognoza, nego unutarnjih, od izuzetnog je značaja spremnost domaćih aktera na donošenje brzih mjera prilagodbe i ublažavanja takvih utjecaja. Daljnja eskalacija krize u Ukrajini i Bliskom istoku u značajnoj mjeri može rezultirati većim inflatornim pritiscima od trenutno pretpostavljenih.

Projekcije poreznih prihoda i obveznih socijalnih doprinosa temelje se na trenutno važećim politikama oporezivanja, prate projektirane makroekonomske pokazatelje, kao i tekuće trendove u naplati, korigirane za jednokratne utjecaje. Realizacija navedenih rizika po ostvarenje osnovnog makroekonomskog scenarija u značajnoj mjeri može imati negativan odraz na projicirani nivo naplate.

Pored navedenog, na drugačiji ishod u naplati javnih prihoda mogu u značajnoj mjeri utjecati: izmjene poreznih politika, značajna odstupanja u kretanju koeficijenta raspodjele prihoda od neizravnih poreza između entiteta u odnosu na trenutno procijenjene, promjene u nivou planirane otplate vanjskog duga, promjene u izdvajanju prihoda od neizravnih poreza za Institucije BiH, rad porezne administracije, te razvoj drugih događaja poput novih elementarnih nepogoda i sl.

Rizici po projekcije rasta u srednjoročnom periodu 2025.–2027.g. vrlo su naglašeni i u najvećoj mjeri pod utjecajem su vanjskih čimbenika, a odnose se uglavnom na globalna geopolitička zbivanja. Kao važne izvore geopolitičkog rizika značajno je navesti rat u Ukrajini, novonastali sukob na Bliskom istoku te rastuće napetosti na Crvenom moru i Hormuškom tjesnacu.

Geopolitičke napetosti mogle bi dovesti do rasta cijena energenata i drugih sirovina. Daljnja eskalacija navedenih sukoba utjecala bi na jačanje inflatornih pritisaka, te slabljenje globalnog ekonomskog rasta, a što bi imalo negativan odraz na vanjsku trgovinu, industriju i u konačnici na projekcije ekonomskog rasta u BiH i Federaciji BiH 2025. – 2027. godine.

Nadalje, nepovoljni vremenski uvjeti dodatni su čimbenik koji bi mogao potaknuti neočekivani porast cijena hrane. Također, viša i dugotrajnija inflacija u zemljama glavnim trgovinskim partnerima BiH, mogla bi ishoditi višom inflacijom potrošačkih cijena od očekivane.

Smanjenjem javnih rashoda i povećanjem javnih prihoda te preusmjeravanjem sredstava na investicijsku potrošnju, kroz izgradnju putne infrastrukture i realizaciju energetske projekata, znatno bi se trebao povećati udio javnih investicija u strukturi BDP-a u srednjoročnom periodu. Efikasno upravljanje javnim rashodima, u proračunskim okvirima, predstavlja jedan od temelja za održiv ekonomski razvoj i ima za cilj osiguranje učinkovite uporabe javnih sredstava radi zadovoljavanja javnih potreba, osiguranje fiskalne discipline i implementacije strateških prioriteta.

Uz adekvatnu procjenu i raspodjelu javnih rashoda, prilikom izrade nacrtu proračuna za tekuću i slijedeće dvije godine, potrebno je uključiti i srednjoročne makroekonomske pretpostavke i prognoze te procjenu makroekonomskih pokazatelja u trogodišnjem periodu kako bi se raspolagalo sa najpreciznijim projekcijama prikupljanja poreznih i neporeznih prihoda, ovisno o razini gospodarskog rasta.

Također, uz prethodno navedene pretpostavke, važno je istaknuti i specifičnosti zakonskog uređenja prikupljanja i raspodjele javnih prihoda na svim razinama vlasti u Bosni i Hercegovini.

*Zakonom o uplatama na jedinstveni račun i raspodjeli prihoda („Službeni glasnik BiH“ broj: 55/04, 34/07, 49/09 i 91/17) definirano je prikupljanje indirektnih poreza, ostalih prihoda i taksu, kao i suradnja između Uprave za indirektno-neizravno oporezivanje BiH (UINO), države, entiteta, i Distrikta Brčko u pogledu doznačavanja i raspodjele prikupljenih prihoda, dok je *Pravilnikom o prikupljanju, sravnjenju, raspodjeli prihoda i izvještavanju* („Službeni glasnik BiH“, broj: 18/23) propisano da se svi prihodi na temelju indirektnih poreza, koje naplati Uprava za indirektno-neizravno oporezivanje BiH, uplaćuju na Jedinstven račun.*

Zakonom o pripadnosti javnih prihoda Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH", broj: 22/06, 43/08, 22/09, 35/14, 94/15, 17/22) propisan je način raspodjele javnih prihoda Federacije Bosne i Hercegovine prema nižim razinama.

Prihodi sa Jedinstvenog računa koji pripadaju Federaciji, raspoređuju se, i to:

1. Proračunu Federacije privremeno na ime financiranja naknada demobiliziranih nezaposlenim braniteljima, i to 3,05% od ostvarenih prihoda, do roka važenja Zakona o pravima demobiliziranih boraca i članova njihovih obitelji ("Službene novine Federacije BiH", broj 61/06):
2. financiranje funkcija Federacije 34,93%;
3. financiranje funkcija kantona 51,23%;
4. financiranje funkcija jedinica lokalne samouprave 8,42%;
5. financiranje funkcija Grada Sarajeva 0,25%;
6. Upravitelji cesta 3,9%.

Pojedinačno sudjelovanje jedinica lokalne samouprave u raspodjeli prihoda koji pripadaju Federaciji BiH vrši se na temelju formule koja se zasniva na sljedećim omjerima:

- 68% na temelju broja stanovnika u jedinici lokalne samouprave;
- 5% na temelju površine jedinice lokalne samouprave;
- 20% na temelju broja učenika u osnovnom obrazovanju;
- 7% na temelju razvijenosti općina, definiranog kroz indeks razvijenosti.

Indeks razvijenosti općina predstavlja odnos prihoda od poreza na promet i poreza na dohodak sa prosječnim federalnim prihodom od tih poreza po stanovniku.

Koeficijenti u formuli se primjenjuju na broj stanovnika;

- a) Općine sa manje od 20% od prosjeka Federacije imaju koeficijent od 1,8.
- b) Općine sa manje od 40% od prosjeka Federacije imaju koeficijent od 1,5.
- c) Općine sa manje od 60% od prosjeka Federacije imaju koeficijent od 1,4.
- d) Općine sa manje od 80% od prosjeka Federacije imaju koeficijent od 1,2.

Osim prethodno navedenog učešća - udjela od 8,42%, jedinicama lokalne samouprave pripadaju i drugi javni prihodi kako slijedi:

- a) Najmanje 34,46% od poreza na dohodak uplaćenog u svakoj jedinici lokalne samouprave;
- b) 100% od naknada po osnovu korištenja i uređenja zemljišta;
- c) naknade i takse u skladu sa propisima jedinica lokalne samouprave;
- d) novčane i druge kazne u skladu sa propisima jedinica lokalne samouprave;
- e) prihodi od prirodnih dobara u vlasništvu jedinica lokalne samouprave;
- f) prihodi od korištenja ili prodaje imovine jedinica lokalne samouprave;
- g) donacije i namjenske dotacije;
- h) drugi prihodi predviđeni zakonom i drugim propisima Federacije, kantona i jedinica lokalne samouprave.

Prihodi na temelju poreza na dohodak u skladu sa postojećim zakonskim rješenjima dijele se na županije i općine županija. U ŽZH prihodi prikupljeni od poreza na dohodak od nesamostalne djelatnosti dijele se ravnomjerno između županije (50%) i općine (50%) dok su preostali prihodi od poreza na dohodak (fizičkih osoba od samostalne djelatnosti, od imovine i imovinskih prava, od ulaganja kapitala, itd.) 100% općinski prihodi, kako je određeno u članku 3, stavak 1 i 2 Zakona o pripadnosti javnih prihoda u ŽZH i financiranju ŽZH (Narodne novine ŽZH br. 23/14).

3. Srednjoročni okvir proračunskih prihoda za period 2025. – 2027.

Proračunski porezni i neporezni prihodi općine Posušje u 2023. godini ostvareni su u ukupnom iznosu od 9.650.370,45 KM i u odnosu na prethodnu 2022. godinu veći su za oko 13 %.

Tablica 5): Pregled naplate prihoda Proračuna Općine Posušje 2023./2022.g. (u KM)

Ekonomski kod	VRSTA PRIHODA	Ukupno ostvareno za period 01.01.-31.12.2023.	Ukupno ostvareno za period 01.01.-31.12.2022.	Index 1/2
		1	2	3
A	PRIHODI OD POREZA	6.840.607,57	6.084.601,40	1,12
710000	Porez na dobit od gospodarskih i profesionalnih djelatnosti (zaostale uplate poreza)	1.838,99	1341,8	1,37
711300	Porezi na plaće (zaostale uplate poreza)	25,73	141,89	0,18
714000	Porezi na imovinu	539.684,00	295.991,82	1,82
715000	Domaći porezi na dobra i usluge	190,41	16,07	11,85
716110	Porez na dohodak	2.781.198,01	2.232.886,16	1,25
717100	Prihodi od neizravnih poreza	3.516.080,89	3.532.682,69	1,00
719110	Ostali porezi	1.589,54	21.540,97	0,07
B	NEPOREZNI PRIHODI	2.809.762,88	2.474.692,99	1,14
721000	Prihodi od poduzetničkih aktivnosti i imovinskih i prihodi od pozitivnih tečajnih razlika	338.679,18	61.788,41	5,48
722000	Naknada i pristojbeni i prihodi od pružanja javnih usluga	2.469.679,70	2.412.904,58	1,02
723000	Novčane kazne (neporezne prirode)	1.404,00	0,00	
	UKUPNI POREZNI I NEPOREZNI PRIHODI	9.650.370,45	8.559.294,39	1,13

U promatranom razdoblju (tablica 5), kod izvršenja planiranog proračuna općine Posušje može se uočiti trend kontinuirane naplate kako poreznih tako i neporeznih prihoda. Prema tome, kao i sukladno ranije navedenim pojašnjenjima pripreme proračunskog planiranja, izvršena je i priprema projekcije izvršenja Proračuna općine Posušje za period 2025.- 2027.g.

Dakle, projekcije su napravljene na način da su uvažene ažurirane makroekonomske projekcije i korištene su revidirane projekcije Federalnog ministarstva financija.

U nastavku DOP-a za razdoblje 2025.-2027. (tablica 6) slijede procjene u pogledu prihoda i primitaka te rashoda i izdataka u Proračunu općine Posušje.

Tablica 6): Plan Proračuna općine Posušje za period 2025.-2027.g. (u KM)

Opis	PLAN PRORAČUNA za 2024.godinu	Izvršenje za I-VI 2024.g.	PLAN PRORAČUNA za 2025.godinu	Procjena za sljedeće dvije godine	
				2026.godina	2027.godina
UKUPNO PRIHODI, PRIMICI I FINANCIRANJE	15.152.100,00	6.602.004,81	11.627.906,43	11.815.906,43	12.054.071,47
I. Rashodi i izdaci	14.947.100,00	6.215.493,75	11.627.906,43	11.815.906,43	12.054.071,47
II. Deficit iz ranijih perioda	205.000,00	386.511,06	85.000,00	85.000,00	85.000,00
UKUPNO RASHODI I IZDACI (I+II)	15.152.100,00	6.602.004,81	11.712.906,43	11.900.906,43	12.139.071,47

Prihodovna strana projiciranog proračuna općine Posušje za slijedeće tri godine predstavlja odraz ekonomske aktivnosti tokom prethodnih godina.

Ukupno projicirani prihodi i primici općine Posušje za 2024.g. iznose 15.152.100,00 KM.

Ako se uzmu u obzir samo oni prihodi koji se odnose na prihode tekuće godine tj. na prihode od poreza i neporezne prihode (bez procjene neutrošenih sredstava iz prethodne godine kao ni konačno izvršenje plana realizacije transfera), u tom slučaju je projicirani iznos ukupnih prihoda u 2025.godini 11.627.906,43 KM, dok projicirani prihodi u 2026. godini iznose 11.815.906,43 KM, a u 2027. godini 12.054.071,47 KM.

U sljedećem tabelarnom pregledu dat je okvir prihoda koji su predstavljali osnovu za izradu Dokumenta okvirnog budžeta općine Posušje od 2025. do 2027. godine.

U tablici 7 iskazani su samo tekući prihodi (bez procjene neutrošenih sredstava iz prethodne godine) i samo jedan dio planiranih transfera i grantova sa viših razina vlasti i inozemstva.

Razlog tome je nemogućnost stopostotnog predviđanja sufinanciranja projekata od strane viših razina vlasti (federalne i županijske) kao ni od strane države RH te ostalih donatora.

Tablica 7): Pregled projekcije planiranih prihoda i primitaka u Proračunu općine Posušje za period 2025.-2027.g. (u KM)							
Skupina	Konto	Opis	Plan za 2024.godinu	Izvršenje za I-VI 2024.g.	Plan za 2025.godinu	Procjena za sljedeće dvije godine	
						2026.godina	2027.godina
A	590000	Neraspoređeni višak prihoda i rashoda	724.300,00	0,00	0,00	0,00	0,00
B	700000	PRIHODI (I + II + III + IV)	14.427.800,00	6.602.004,81	11.627.906,43	11.815.906,43	12.054.071,47
I	710000	PRIHODI OD POREZA	6.692.900,00	3.790.365,12	6.798.400,00	6.940.494,00	7.020.400,00
II	720000	NEPOREZNI PRIHODI	2.892.200,00	1.498.104,95	2.509.500,00	2.500.212,43	2.510.500,00
III	730000	TEKUĆE POTPORE I GRANTOVI	2.499.200,00	1.013.287,04	1.488.000,00	1.505.000,00	1.569.000,00
IV	740000	PRIMLJENI KAPITALNI GRANTOVI OD VIŠIH RAZINA VLASTI	2.343.500,00	300.247,70	832.006,43	870.200,00	954.171,47
A+B		UKUPNO PRIHODI, PRIMICI I FINANCIRANJE	15.152.100,00	6.602.004,81	11.627.906,43	11.815.906,43	12.054.071,47

Najveći udio u izvršenju proračuna imaju porezni i neporezni prihodi koji čine preko 60% planiranog proračuna pa se njihove projekcije smatraju realnijim za trogodišnji period dok kod tekućih potpora i kapitalnih grantova nije takav slučaj zbog osjetljivosti izvršenja transfera sa drugih razina vlasti.

U sljedećoj tabeli (tablica 8) prikazano je izvršenje proračuna za prvih 6 mjeseci 2024. godine u dijelu poreznih prihoda po vrstama sa usporedbom izvršenja plana proračuna za 2024. godinu te projekcijama poreznih prihoda u periodu od 2025. do 2027. godine.

Tablica 8): Sumarni pregled projekcije planiranih poreznih prihoda u Proračunu općine Posušje za period 2025.-2027.g. (u KM)

Konto	Opis konta	Plan za 2024.godinu	Izvršenje za I-VI 2024.g.	Plan za 2025.godinu	Procjena za sljedeće dvije godine	
					2026.godina	2027.godina
710000	POREZNI PRIHODI	6.692.900,00	3.790.365,12	6.798.400,00	6.940.494,00	7.020.400,00
711110	Porez na dobit od gospodarskih i profesionalnih djelatnosti (zaostale uplate poreza)	2.500,00	1.786,95	2.500,00	2.500,00	2.500,00
713000	Porezi na plaće (zaostale uplate poreza)	0,00	531,37	0,00	0,00	0,00
714000	Porez na imovinu	490.900,00	293.715,33	508.900,00	508.900,00	508.900,00
715000	Domaći porezi na dobra i usluge	0,00	377,06	0,00		
716110	Porez na dohodak	2.728.900,00	1.663.327,46	2.732.000,00	2.774.094,00	2.804.000,00
717000	Prihodi od neizravnih poreza	3.455.600,00	1.830.405,53	3.540.000,00	3.640.000,00	3.690.000,00
719000	Ostali porezi	15.000,00	221,42	15.000,00	15.000,00	15.000,00

Kod poreznih prihoda može se istaknuti rast prihoda od poreza na dohodak te prihoda od neizravnih poreza što ukazuje na rast neto plaća i rast broja zaposlenih na području općine Posušje, ali s druge strane ukazuje i na poboljšanu generalnu kupovnu moć građana kroz povećanje prihoda od neizravnih poreza koji uključuju i rast PDV-a.

U Dokumentu okvirnog proračuna za razdoblje 2025.-2027.godine, napravljena je i projekcija u pogledu neporeznih prihoda, a koji su prikazani analitički u tablici 9.

Neporezni prihodi su dosta varijabilnog karaktera jer je teško predvidjeti njihovo izvršenje na temelju promjenljivog trenda korištenja javnih usluga, tako da je njihova procjena odraz analitike izvršenja tijekom prethodnih godina.

Tablica 9): Sumarni pregled projekcije planiranih neporeznih prihoda u Proračunu općine Posušje za period 2025.-2027.g. (u KM)

Konto	Opis konta	Plan za 2024.godinu	Izvršenje za I-VI 2024.g.	Plan za 2025.godinu	Procjena za sljedeće dvije godine	
					2026.godina	2027.godina
720000	NEPOREZNI PRIHODI	2.892.200,00	1.498.104,95	2.509.500,00	2.500.212,43	2.510.500,00
721100	Prihodi od poduzetničkih aktivnosti	137.000,00	84.151,09	137.000,00	142.712,43	147.000,00
722100	Administrativne takse	202.000,00	88.758,00	131.000,00	131.000,00	131.000,00
722300	Općinske komunalne pristojbe	424.000,00	398.059,36	424.000,00	424.000,00	424.000,00
722400	Ostale općinske naknade	1.541.200,00	584.874,46	1.315.500,00	1.280.500,00	1.280.500,00
722500	Naknade i takse po federalnim zakonima	549.000,00	314.251,09	498.000,00	518.000,00	524.000,00
722600	Prihodi od pružanja javnih usluga	4.000,00	8.140,35	4.000,00	4.000,00	4.000,00
723000	Novčane kazne (neporezne prirode)	35.000,00	19.870,60	0,00	0,00	0,00

4. Srednjoročni okvir proračunskih rashoda za period 2025. – 2027.

U ovom dijelu DOP-a projekcije su orijentirane na analizu troškova plaća, izdataka za materijal i usluge, tekuće transfere i kapitalne izdatke. Rashodi i izdaci općine Posušje za trogodišnje razdoblje planirani su za obavljanje osnovne djelatnosti u skladu sa zakonskim nadležnostima, kao i rashodi namijenjeni za ciljeve i projekte svih proračunskih korisnika.

U promatranom razdoblju (tablica 10), kod izvršenja planiranog proračuna općine Posušje može se uočiti trend rasta kapitalnih izdataka, dok kod tekućih izdataka to nije slučaj budući da je lakše predvidjeti i realizirati njihovo izvršenje.

**Tablica 10): Pregled izvršenja rashoda Proračuna Općine Posušje 2023./2022.g.
(u KM)**

Konto	Opis konta	Ukupno ostvareno za period 01.01.-31.12.2023.	Ukupno ostvareno za period 01.01.-31.12.2022.	Index 1/2
		1	2	3
600000	RASHODI (I+ II)	9.780.988,04	9.979.888,35	0,98
600001	TEKUĆA REZERVA (I)	21.950,02	21.986,17	1,00
610000	Tekući izdaci (II)	9.759.038,02	9.957.902,18	0,98
611000	Plaće i naknade troškova zaposlenih	2.663.896,93	2.382.098,99	1,12
612000	Doprinosi poslodavca	240.497,41	206.604,15	1,16
613000	Izdaci za materijal i usluge	2.961.162,87	3.195.192,90	0,93
614000	Tekući transferi	3.003.441,23	2.565.089,44	1,17
615000	Kapitalni transferi	875.387,99	1.595.375,51	0,55
616000	Izdaci za kamate i ostale naknade	14.651,59	13.541,19	1,08
800000	Kapitalni izdaci	3.392.303,32	1.258.219,09	2,70
821000	Izdaci za nabavu stalnih sredstava	3.366.403,32	1.258.219,09	2,68
	Otplata dugova	25.900,00	0,00	
UKUPNO		13.173.291,36	11.238.107,44	1,17

Kod procjene tekućih izdataka moraju se obvezno uzeti u obzir makroekonomski pokazatelji koji bi mogli utjecati na proračunske okvire, kao npr. inflaciju, rast cijene energenata i sirovina koji će sigurno utjecati na povećanje izdataka za materijal i usluge, ali i rasta troškova plaća i naknada zaposlenih kroz trogodišnji period.

S druge strane, procjenu kapitalnih izdataka nije moguće dovoljno precizirati zbog nemogućnosti simultanog usuglašavanja sufinanciranja projekata od strane viših razina vlasti (federalne i županijske) kao ni od strane države RH te ostalih donatora sa predviđenim planiranim projektima u tijeku jedne proračunske godine. Također, još je teže procjenu kapitalnih izdataka uskladiti kroz trogodišnji period zato što se zbog kašnjenja realizacije u tekućim projektnim aktivnostima može izvršiti prijenos neutrošenih namjenskih sredstava iz prethodne proračunske godine u sljedeću proračunsku godinu.

Zbog navedenih razloga, teško je predvidjeti koji će biti realni troškovi na rashodovnoj strani, s posebnim naglaskom na troškove kapitalnih projekata u skladu sa planiranim.

Uključujući i makroekonomske pretpostavke, ipak se lakše i realnije mogu precizirati troškovi tekućih izdataka u odnosu na troškove kapitalnih izdataka jer ne pokazuju veliku nepredvidivost u odnosu na izvršenje tijekom ranijih godina.

Također, tu su i zahtjevi svih stalnih proračunskih korisnika i njihovi prijedlozi prioriteta za financiranje (tijekom Javne rasprave) na predloženi Nacrt proračuna, čijim se prihvaćanjem utječe na visinu tekućih i kapitalnih izdataka.

U tablici 11 prikazane su projekcije rashoda i izdataka općine Posušje za razdoblje 2025. - 2027.

<i>Tablica 11): Sumarni pregled projekcije planiranih rashoda u Proračunu općine Posušje za period 2025.-2027.g. (u KM)</i>							
Skupina	Konto	Opis konta	Plan za 2024.godinu	Izvršenje za I-VI 2024.g.	Plan za 2025.godinu	Procjena za sljedeće dvije godine	
						2026.godina	2027.godina
A	600000	RASHODI (I+II)	11.518.800,00	5.077.049,58	10.393.606,43	10.561.606,43	10.779.771,47
I	600001	TEKUĆA REZERVA	20.000,00	11.200,00	22.000,00	22.000,00	22.000,00
II	610000	Tekući izdaci	11.498.800,00	5.065.849,58	10.371.606,43	10.539.606,43	10.757.771,47
	611000	Plaće i naknade troškova zaposlenih	2.636.000,00	1.398.200,19	2.765.984,21	2.765.984,21	2.822.582,63
	612000	Doprinosi poslodavca	240.000,00	121.130,55	135.622,22	135.622,22	149.188,84
	613000	Izdaci za materijal i usluge	3.328.200,00	1.592.079,74	3.350.000,00	3.400.000,00	3.420.000,00
	614000	Tekući transferi	2.736.500,00	1.510.582,99	2.750.000,00	2.820.000,00	2.840.000,00
	615000	Kapitalni transferi	2.537.100,00	435.485,76	1.350.000,00	1.400.000,00	1.510.000,00
	616000	Izdaci za kamate i ostale naknade	21.000,00	8.370,35	20.000,00	18.000,00	16.000,00
B	800000	Kapitalni izdaci	3.428.300,00	1.138.444,17	1.234.300,00	1.254.300,00	1.274.300,00
	821000	Izdaci za nabavu stalnih sredstava	2.714.000,00	790.290,90	520.000,00	540.000,00	560.000,00
	823000	Otplata dugova	714.300,00	348.153,27	714.300,00	714.300,00	714.300,00
A+B		UKUPNO	14.947.100,00	6.215.493,75	11.627.906,43	11.815.906,43	12.054.071,47

5. Zaključak

Dokument okvirnog proračuna (DOP) je zakonska obveza na svim nivoima vlasti a predstavlja akt koji sadrži makroekonomske projekcije i prognoze proračunskih sredstava i izdataka za sljedeće tri godine.

DOP općine Posušje za razdoblje 2025.-2027.g. ima za cilj razviti bolji strateški temelj za pripremu proračuna i predstavlja preliminarni okvirni nacrt proračuna za 2025. godinu, te iskazuje predviđanja za 2026.-2027.g.

Prilikom izrade proračunskih okvira kroz trogodišnji period uzete su u obzir srednjoročne makroekonomske pretpostavke i prognoze na temelju analiza makroekonomskih kretanja u BiH prema podacima koji su u objavljeni u „Smjernicama ekonomske i fiskalne politike“ na županijskoj i federalnoj razini, kao i na temelju makroekonomskih analiza Uprave za indirektno oporezivanje te Direkcije za ekonomsko planiranje.

Analizom trenutnog stanja gospodarstva te projekcijom njegova rasta, uključena je i ranije usvojena Strategija razvoja općine Posušje za razdoblje od 2021. do 2027. godine kojom se definiraju tri glavna strateška razvojna cilja općine Posušje, i to kroz: razvijeno poslovno okruženje i konkurentno lokalno gospodarstvo, razvijenu društvenu infrastrukturu i sadržaje, socijalne i ostale javne usluge te izgrađenu komunalnu infrastrukturu uz zaštićen okoliš.

Uz adekvatnu procjenu i raspodjelu javnih rashoda za ostvarenje navedenih strateških ciljeva, odnosno uz pretpostavke društvenog i gospodarskog razvitka za trogodišnji period, napravljen je srednjoročni okvir proračuna općine Posušje za period od 2025. do 2027. godine.

Međutim, svi trogodišnji planovi rada trebaju se uskladiti sa realnim mogućnostima proračuna te realno očekivanim vanjskim izvorima financiranja što je često neizvedivo zbog nemogućnosti simultanog usuglašavanja sufinanciranja projekata od strane viših razina vlasti (federalne i županijske) kao ni od strane države RH te ostalih donatora sa predviđenim planiranim projektima u tijeku jedne proračunske godine. Također, još je teže procjenu kapitalnih izdataka uskladiti kroz trogodišnji period zato što se zbog kašnjenja realizacije u tekućim projektnim aktivnostima može izvršiti prijenos neutrošenih namjenskih sredstava iz prethodne proračunske godine u sljedeću proračunsku godinu.

Teško je predvidjeti koliki će biti realni troškovi na rashodovnoj strani dok se s druge strane, procjena prihodovne strane proračuna odnosi na očekivanu tekuću naplatu javnih prihoda tokom jedne proračunske godine što ne uključuje transfere, neutrošena sredstva iz ranijih perioda, kao ni plan realizacije transfera i grantova drugih nivoa vlasti.

Naime, najveći udio u ostvarenju proračunskih prihoda imaju porezni i neporezni prihodi koji čine preko 60% planiranog proračuna pa se njihove projekcije smatraju realnijim za trogodišnji period, dok kod tekućih potpora i kapitalnih grantova nije takav slučaj zbog osjetljivosti izvršenja transfera sa drugih razina vlasti odnosno zbog nemogućnosti stopostotnog predviđanja njihova sufinanciranja kapitalnih projekata.

Sukladno navedenom, srednjoročne projekcije proračunskih prihoda i rashoda općine Posušje za trogodišnji period prate makroekonomska očekivanja, pretpostavljeni trend tekuće naplate javnih prihoda, ali i dijelom projicirane troškove kapitalnih razvojnih projekata u razdoblju od 2025. do 2027. godine, uključujući i pretpostavljeni rast tekućih izdataka te moguće zahtjeve za dodatnim financiranjem od strane stalnih proračunskih korisnika.

Bosna i Hercegovina
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
ŽUPANIJA ZAPADNOHERCEGOVAČKA
OPĆINA POSUŠJE
OPĆINSKI NAČELNIK

Broj: 01-1415-1/24
Posušje, 30.10.2024. godine

OPĆINSKI NAČELNIK
Ante Begić, v.r.

SADRŽAJ

➤ **OPĆINSKI NAČELNIK**

1. Odluka o usvajanju Dokumenta okvirnog proračuna općine Posušje za period 2025.-2027. godine **608**

2. Dokument okvirnog proračuna općine Posušje za razdoblje 2025.-2027.**609**

IZDAJE: OPĆINSKO VIJEĆE OPĆINE POSUŠJE, Ul. fra Grge Martića 30

Službeni glasnik općine Posušje izlazi po potrebi.

Godišnja pretplata iznosi 100 KM, a uplaćuje se na žiro račun općine Posušje broj:3382002200101010

UREĐUJE: Branka Milićević, dipl.iur.